FIRAT HAVZASI

II. FOLKLOR VE ETNOGRAFYA SEMPOZYUMU
5 - 7 Kasım 1987
ELAZIĞ

BİLDİRİLER

FIRAT ÜNİVERSİTESİ
ELAZIĞ - 1989

Fırat Havzası II. Folklor ve Etnografya Sempozyumu 207-223

ÂŞIKLIK GELENEĞİNİN BÜTÜN GELENEKLERİNİ YERİNE GETİREBİLEN FIRAT HAVZALI ÂŞIK DAVUT SULARÎ

*İrfan Ünver NASRATTINOĞLU**

Son yıllarda, ünlü ses sanatkârları tarafından eserleri en çok seslendirilen ozan, Davut Sularî'dir. Özellikle, halk müziği konusunda gönümüzün en popüler sanatçısı olan Belkıs Akkale'nin yorumuyla sunulan deyişleriyle Davut Sularî'nin söz ustalığı yanında, müzik konusunda da gerçek bir usta olduğu iyice anlaşılmıştır.

Türk Âşıklık Geleneğinde, gelmiş geçmiş pek çok âşıkların çoğu, deyişlerindeki anlam gücüyle tanınmışlar ve bu yönleriyle anılmışlardır. Ama kimi âşıklar, meselâ, Âşık Veysel Şatıroğlu, Âşık Ali İzzet Özkan, Âşık Ferrahî, Âşık Daimi ve Davut Sularî vb. kendi yarattıkları ezgilerle de ölümsüz izler bırakmışlardır.

24-27 Ekim 1985 tarihlerinde düzenlenen I. Fırat Havzası Folklor ve Etnografya Sempozyumu'na sunduğumuz "Fırat Havzası'nda Yaşayan Günümüz Halk Şâirleri"[1] konulu bildiride, Fırat Havzası'nda yaşamış ve yaşamakta olan 35 âşığın adını anmış ve bunlardan 6'sının üzerinde durarak, özgeçmişleri hakkında kısa bilgiler vermiş ve deyişlerinden örnekler sunmuştuk[2]. Ancak, bu âşıkların hepsi de ayrı ayrı birer bildiriye konu olacak değerde ve özellikte kişiler ve kendilerine özgü halk sanatçılarıydı. Özellikle Davut Sularî, âşıklık geleneğini bütün gerekleriyle yerine getirebilen ve üstün yetenekleri olan bir âşıktı. Bu nedenle O'nun sanatçı kişiliğiyle birlikte çeşitli özelliklerini de içeren bir çalışma yapılmalıydı; hatta bu âşık hakkında bir doktora çalışması da gündeme getirilmeliydi. İşte bu bildiri, öylesine geniş boyutlu bir çalışmayı özendirmeyi ve o çalışmaya kaynaklık etmeyi amaçlamaktadır.

HAYATI :

Âşık Davut Sularî'nin asıl adı, Davut Ağbaba'dır. 1925 yılında Erzincan'ın Tercan İlçesi'ne bağlı Çayırlı (Mans) Bucağında doğdu. Babası yörenin zenginle

---

(*) *Folklor Araştırmaları Kurumu Genel Başkanı.*

rinden Veli Ağa, anası Rindi Hanım'dır. Âşık, soyunun Haşimi Kabilesi'nden İmam Musa-i Kâzım'ın torunu İbrahim'i Mükerrem'in oğlu Seyyit Mahmut Hayranî Velî'ye dayandığını söylerdi[3].

Davut ilk saz dersini, dedesi Pîr Mehmet Ağa'dan aldı. Ama, sazın inceliklerini ona, Üstad Muzaffer Sarısözen öğretti. Ağabeyi Haydar Ağbaba ile kardeşi Müslüm Ağbaba da saz çalmış, türkü çağırıp, deyişler söylemişlerdir. Ancak onlar, Davut kadar üne ulaşamamışlar ve ustalık elde edememişlerdir. Babaları Veli Ağa, onların ozanlık yolunda ilerlemeleri için, yörenin ünlü âşıklarını davet ederek, görgü ve bilgilerinin artmasını sağlamıştır.

Davut Sularî bâdeli âşıklardandır. 17 yaşında iken bâde içmişti, ama mâşukasından, yani sevgilisinden kimseye söz etmemiştir. Rüyadaki sevgiliye kavuşamayacağını anlayınca da evlenmiştir[4].

Davut, önceleri "Kemâlî" ve "Serhat Âşık" mahlâslarını kullanmış, neticede "Sularî" mahlâsında karar kılmıştır.

Afyonkarahisar'da, belirli bir işi olmayan, aklına estikçe başını alıp, başka diyârlara giden, bir başka deyişle zaptedilemeyen insanlara "ozan gibi" derler... Âşık Davut Sularî, bu tanımlamaya uygun bir insandı. Yani O, tam bir ozan'dı... Nitekim genç yaşlardan itibaren, sazı elinde; kimi zaman at sırtında, kimi zaman yaya, ya da başka bir vasıta ile Anadolu'yu adım adım dolaşıyordu. Kimi zaman hudutları aşıyor, başka ülkelerde sanatını icra ediyordu. Batı Avrupa'yı baştan başa dolaşıp, yâdellerde hayat mücadelesi yapan işçilerimiz için çalıp çığırmıştı... Kimi zaman da doğu sınırlarımızı aşarak, Suriye, Irak ve İran'daki meslektaşlarıyla karşılaşmıştı.

SANATI :

Davut Sularî Arapça ve Farsça'ya vakıftı. Bu nedenle deyişlerinde Arapça ve Farsça kelimelere çokça rastlanır. Ayrıca O, tasavvuf ehliydi; "Tarikat" ve "Kemalât" konularında derin bilgi sahibiydi. Üzerinde Âşık Sümmanî ve özellikle Yunus Emre'nin önemli etkisi vardı[5]. Ama O, "etkilenmemek için başka âşıkları okumuyorum..." derdi ve etkilenme olayını kabul etmek istemezdi.

Kuşkusuz, Sularî'nin etkilediği âşıklar da vardı ve bunların başında Erzincanlı Âşık Daimî, Âşık Beyhanî ve Kelkitli Âşık Serdarî ile Mahzunî Şerif geliyordu. Toplumumuzun önemli bir kesiminin hayranlık duyduğu Âşık Mahzunî bir gazeteciyle yaptığı söyleşide şunları söylemişti:

"... Geçmişteki ozanları, yaşayan ozanları bir bir inceledim. Kendime yol gösterici, eylem kılavuzu olarak seçtiğim ozan Pir Sultan oldu. Ses olarak da etkilendiğim Davut Sularî'dir. Toprak çocğuyuz, toprağa karşı büyük özlemimiz vardır. Bunu da en iyi dile getiren Veysel Baba idi. Belirli bir derecede onun da etkisinde kaldım. Davut Sularî'den esinlendiğim sese, Âşık Veysel mülâyimliğini kattım..."[6].

Davut Sularî'nin saz çalış ve deyişlerini okuyuş biçimi olarak da kimi sanatçıları etkilemiş olduğu bilinmektedir. Bunların başında ünlü saz sanatçılarından Ali Ekber Çiçek ve Arif Sağ ile ünlü ses sanatçısı Belkis Akkale gelmektedir. Aynı zamanda bir halk şâiresi olan [7] Belkıs Akkale'nin, Davut Sularî'ye duyduğu hayranlık, O'nun türkülerini mükemmel yorumlamasını sağlamış ve Belkis Akkale, o türkülerle üne ulaşmıştır.

Davut Sularî'nin değerini önce Muzaffer Sarısözen keşfetti ve elinden tutup, Ankara Radyosu'na götürdü. Âşık ilk radyo konserini 1949 yılında verdi ve 6 ay süreyle burada çalıştı. Daha sonra yine Muzaffer Sarısözen ve Ulvi Cemal Erkin'in aracılığı ile İstanbul Radyosu'nda göreve başladı. Burada 1950'den 1965 yılına kadar "mahalli sanatçı" sıfatiyle çalıştı.

Davut Sularî'nin deyişleri, halk müziği uzmanlarının daima ilgisini çekmiştir. Daha 1949 yılında Muzaffer Sarısözen "Gız senin derdinden derbeder oldum" dizesiyle başlayan deyişini notaya almıştır. (Bu eser, 1982 yılında, bu kez Mansur Kaymak tarafından notaya alınmıştır.)

Âşığımızın T.R.T. Türk Halk Müziği (T.H.M.) repertuvarına girmiş olan eserleri şunlardır:

	Eserin Adı :	T.R.T. - T.H.M. Repertuvar No.
1.	Elâ gözlerini sevdiğim dilber	147
2.	Gız senin derdinden derbeder oldum	1039
3.	Ey hamamcı	1999
4.	Bir yiğit gurbete düşse (Bu türkünün sözleri Emrah'a aittir)	2067
5.	Bugün bayram günü derler	2743
6.	Siyah perçemini dökmüş yüzüne/Yaktın yandırdır beni	2748

Aslında T.R.T. - T.H.M. Reportuvarında aşığımız adına kayıtlı 2 eser daha vardı, ama itirazlar sonucu bu eserlerin başındaki Davut Sularî adı silinmiştir! Bunlardan birisi "Kirpiğin kaşa değdiği zaman" adlı eserdir. Bu eser, Davut Sularî tarafından plâğa ilk okunuşunda, sözlerinin Nadir Şener'e ait olduğu kaydedilmiş iken; T.R.T. bandına okunurken, âşığın "sözler de benim" demiş olması nedeniyle, repertuvara Davut Sularî adına kaydedilmiştir. Sonradan şâir Nadir Şener'in itirazı ve belge olarak da şiir kitabını göstermesi üzerine, T.R.T. - T.H.M. Repertuvar Kurulu inceleme yapmış ve eserdeki Davut Sularî adı silinmiştir.

Davut Sularî'nin okuduğu ve T.R.T. - T.H.M. Repertuvarına onun adıyla kaydedilen "Şepke'nin Kavakları" adlı türkünün de başkasına ait olduğu tesbit edilmiştir...

Sularî'nin T.R.T. - T.H.M. arşivinde bulunan ve üzerlerinde "yayınlanabilir" kaydı olan eserleri ise bir hayli çoktur. Bu eserler ile bant kayıt numaraları şunlardır :[8]

Eserin Adı :	Bant kayıt No.:
1. Bir yiğit gurbete düşse	A-59
2. Bir cahil birazcık mesnet bulsa	"
3. Hurufi	A-113
4. Tatyan	"
5. Dudakdeğmez (Arabesk)	"
6. Tecnis	"
7. Murabba	"
8. Müstezat	"
9. Divan	"
10. Semaî	"
11. Ben bir güzel gördüm Hacıbektaş'ta	B-7
12. Kirpiğin kaşına değdiği zaman	"
13. Ey hamamcı bu hamama gözüllerden kim geldi	"
14. Siyah perçemin dökmüş yüzüne	B-59
15. Yaz ayları geldi geçti	"
16. Hangi rüzgâr attı	"
17. Battal Gazi diyarına uğradım	"
18. Yâr sevmesi sevaptır	"
19. Dost bağından bir gonca gül	"
20. Ahu gözlüm senin için	"

	Eserin Adı :	Bank Kayıt No. :
21.	Bir taş attım çeğile	B-59
22.	Bugün bende bir hakikat aşkı var	"
23.	Gahnut Yaylası'ndan aşarken yolunu	"
24.	Akçalının altında	B-63
25.	Benden sorulursa âşık olanlar	"
26.	Hayırdır inşallah gözümü açtım	"
27.	Aşk bir padişahtır	"

İstanbul, İzmir, Erzurum vb. gibi şehirlerimizdeki radyoların arşivlerinde de Davut Sulârî'den kaydedilen bandların bulunması doğaldır. Zira hemen her radyo T.H.M. program yapımcısı O'ndan derleme yapmaya can atmıştır.

ÂŞIKLIĞI :

Davut Sulârî, gerçek anlamda âşıktı. O, âşıklık geleneği içerisinde yer alan bütün türlerde başarılı olmuş, en güzel örnekleri vermiştir.

Bilindiği üzere, günümüz âşıklarının tamamına yakını, daha çok "koşma" türünde deyişler söylemişlerdir. Esasen "koşma, halk şiiri türlerinin en sevilen, en çok işlenmiş, en yaygın dalıdır. Sazşairlerinin en güzel ve en güçlü eserleri bu türdedir. Sazşairleri, ünlerini koşma tipinde şiirlerine borçludurlar. Âşık Edebiyatı denince akla ilk gelen şey koşma'dır."[9]. Ancak, geçmişteki ünlü âşıklarımız, koşma'nın yanında "varsağı", "semai", "divan", "selîs", "kalenderî" vb. gibi[10] türlerde de çok güzel deyişler bırakmışlardır. Davut Sulârî de bu türlerde eserler ortaya koymuş, güçlü bir âşıktır. Bu türdeki eserlerinden oluşan derleme bandları, hem T.R.T., hem de Kültür ve Turizm Bakanlığı Millî Folklor Araştırma Dairesi (MİFAD) arşivlerinde bulunmaktadır.

Tür olarak çok çeşitte ve sayıda eser bırakan Davut Sulârî'nin eserlerinde konu zenginliği de vardır. "Sevgi" onun deyişlerinin ana temasıdır. Vatan ve Millet sevgisi ise hudutsuzdur. Tasavvufî deyişlerinin sayısı da az değildir. O'nda Allah, Muhammed, Ali ve Ehl-i Beyt tutkusu doruk noktadadır. Sulârî'nin bir başka özelliği de deyişleriyle insanlığa öğütlerde bulunmasıdır.

Davut Sulari'de irtical de çok güçlüdür. Her zaman ve her yerde, mevcut ortama uygun deyişleri irticalen söylerken ne vezin, ne de kafiye hatası yapar... Âşık şölenlerinde ve gezileri sırasında karşısına çıkan her âşıkla, her dalda karşılaşır ve başarılı olurdu. Meselâ, lebdeğmez (dudakdeğmez) dalında yarışmaya çıkıp başarılı olabilen üç-beş âşıktan biriydi, Sulârî. Bu karşılaşmalarda O'nun

atışmaya kafiye bulmak endişesi olmadığı gibi, anlam zenginliğine de çok önem verirdi. Hatta atışmanın ayağını kendisinin açması gerektiğinde, özellikle, güç işlenebilen ayaklar (kafiyeler) seçer, ya da meselâ "divan" ayağı açarak, zevkle izlenen bir karşılaşma yapılmasını sağlardı.

Konya Kültür ve Turizm Derneği tarafından, Konya'da düzenlenen "Türkiye Âşıklar Bayramı"na yıllarca iştirak etmiş ve çeşitli türlerdeki yarışmalarda ödüller kazanmıştır. Ayrıca, çeşitli kentlerde düzenlenen âşık şölenlerine de katılmıştır.

Sularî, "usta malı" türküler de okurdu; ama buna ihtiyacı olmayacak sayıda kendi türküleri vardı ve gerektiğinde, eline sazını alıp, irticalen oluşturduğu deyişini, o anda yeni ve özgün bir melodiyle seslendirebilme yeteneği de vardı.

Bugüne değin Davut Sularî ile ilgili geniş kapsamlı bir çalışma yapılmamıştır. Şiirlerinin derli toplu yayımlanmamış olması bir yana, kaç şiirinin bulunduğu ve kimlerin elinde olduğu dahi bilinmemektedir. Esasen deyişlerinin çoğu irticalen söylendiği için, söylendikleri yerde kalmış, maalesef kayda geçrilmemiştir.

ÖZEL HAYATI :

Âşık Davut Sularî, tam bir ozandı. Sürekli gezer dolaşırdı. Nikâhlı bir eşi ve 6 çocuğu vardı. Oğlu Ahmet'in İzmir'de, bir kızının da "Edibe Sularî" adıyla İsviçre'de saz çalıp türkü çağırdıkları; öteki çocuklarının da baba mesleğine ilgi duydukları bilinmektedir. Bilinen bir gerçek de, âşığın çeşitli kentlerde imam nikâhlı eşlerinin bulunduğudur. O'nunla yıllar önce Adana'daki bir karşılaşmamızda adresini istediğimiz zaman, birkaç kentteki mekânların da olabileceğini, ama ne zaman nerede bulunabileceğini kendisinin de bilemeyeceğini söylemiş ve adreslerinin hepsini birden yazmamızı, gerektiğinde her adrese ayrı ayrı mesaj göndermemizi istemişti.

Davut Sularî, son yıllarında âşıklığın ötesinde, sazı-sözü dinlenen bir sanatçı kimliğine bürünmüştü. Bu durum O'nu âşık arkadaşlarından ayrı bir düzeye getirmişti. Belki de (deyim yerindeyse) şımarmıştı! Yaklaşık 10 yıl kadar önce, Uluslararası Silifke Folklor ve Müzik Festivali programı çerçevesinde düzenlenen Âşıklar Şöleni'ne davet edilmediği halde Davut Sularî de gelmişti. Festival Komitesi Başkanlığı'nı da üstlenen Silifke Belediye Başkanı Ali Önder kendisine müracaat eden Sularî'yi bize göndermişti. Zira o şöleni biz yönetecektik... O sabah kahvaltı için, zamanın MİFAD Başkanı Nail Tan'la birlikte Çadır Oteli restoranına indiğimizde, bir masada, Kahramanmaraşlı Âşık Hilmi Şahballı[11] ile

birlikte Davut Sularî'nin oturduklarını görmüş ve gidip yanlarına oturmuştuk. Davut Sularî, daha önceden çağırılmamış olmanın yarattığı kırgınlık ve biraz da küstahlıkla, "Reis beyle konuştum, programa beni de alacaksınız..." dedi. Kendisine, programı anlattık ve öteki âşıkların da kaldıkları otele gidip yerleşmesini söyledik. Bunun üzerine "Biz niye bu otelde kalmıyoruz?" dedi. Sözünü ettiği Çadır Oteli, Festival Komitesi'nin önemli konuklarıyla, konser verecek olan ünlü sanatçılara tahsis edilmişti. Âşıklar başka bir otele, halk oyunları toplulukları ayrı ayrı diğer otellere yerleştirilmişlerdi. "Arkadaş!" dedi, Davut Sularî "Senin sanatçı dediklerin de kim oluyor? Onların hepsi benim eserlerimle meşhur oluyorlar!..." Nail Tan'la ikimiz biribirimizin yüzüne bakmış, şaşırıp kalmıştık. Hilmi Şahballı da, belli ki, Sularî'nin tavrından rahatsız olmuş ve belki de utanmıştı... "Bak âşık" dedik; "biz, seni çağırmadık. Kendiliğinden gelmişsin. Hoş geldin, sefa geldin. Programa da alırız ve öteki âşıklara ödenecek olan ücret, sana da ödenir. Ama sen, oteli beğenmezsen ve belki de verilecek olan ücrete itiraz edersen, şimdiden tedbiri almak gerek!" Sularî'nin bilemediğimiz ve anlayamadığımız anormal tutumu sürüyordu. Hatta, Nail Tan da sabredemeyip, Sularî'nin haksız olduğunu söylemek zorunda kalmıştı. Neticede, Sularî'yi programa almayacağımızı, Silifke'de konuk edilmeyeceğini, dilerse, kendi imkânlarıyla kalıp-kalmayacağına, kendisinin karar vermesini söyledik ve yanlarından ayrılıp, başka bir masaya oturduk. Nitekim, Belediye Başkanından da yüz bulamayan Sularî, O koca âşık Silifke'yi terketmek zorunda kalmıştı. Duruma elbette çok üzülmüştük. Zira, kimi festivallerin programlarına âşık şölenlerinin de konulmasına çalışan bizleri, âşıkların anlamamış olmalarına üzülmemek elde değildi. O tarihten sonra, birkaç yıl üst-üste âşık şöleninin Silifke Festival programlarına konulmamasını, özellikle biz istedik...

Ne yazık ki, Davut Sularî'nin düştüğü yanılgıya, son yıllarda başka ünlü âşıklar da düşmekte, sadece kendilerini ve maddî çıkarlarını düşünerek, âşıklık geleneğine zarar vermektedirler!....

Davut Sularî'nin hayatındaki olumsuzluklardan biri de 1971 öncesindeki anarşi ortamında meydana gelen olaydır. Erzurumlu âşıklardan Yaşar Reyhanî ve Yaşar Bayramî ile birlikte Davut Sularî, Doğubeyazıt'a konser vermeye gitmişler; meydana gelen olayda tehlikeli bir şekilde dayak yemişler ve canlarını güçlükle kurtarabilmişlerdir. Olayın nedeni ise, bu üç âşığın siyasal yelpazenin bir ucundan öteki ucuna yalpalayıp durmuş olmalarıdır. Ama bu olaydan sonra üç âşığımız da âşıklık geleneğinin gerektirdiği biçimde, yaşayışlarını düzene sokmuşlar ve bundan böyle, Memleketin ve Milletin menfaatine aykırı bir davranışta bulunmamışlardır.

Konya'da düzenlenen Türkiye Âşıklar Bayramı jürisinde, yıllarca biz de görev yaptık. Bu Bayramlara katılamayan, aslında saz sanatçısı olmaktan başka bir özelliği bulunmayan, ama kendilerine "halk ozanı" adını yakıştırıp, bu adla bir de dernek kuranlardan bazıları, Bayrama katılan, ülkemizin güzide âşıklarına sataşmayı kendilerine görev edinmişlerdir! O Bayramlardan birinde Konya'da Mevlâna araştırma Enstitüsü salonunda Âşık Şeref Taşlıova ve Jüri üyelerinden Ahmet Petekçi ile birlikte bir basın toplantısı düzenleyip, Bayramı haksız eleştirenlere cevap vermiştik. Hatta daha sonra Ankara'da Gazeteciler Cemiyeti salonunda, Konya Kültür ve Turizm Derneği Başkanı Feyzi Halıcı, Âşık Şeref Taşlıova ve Âşık Murat Çobanoğlu ile birlikte bir başka basın toplantısı daha yapmıştık. O yıllarda, Feyzi Halıcı'ya ve Konya'ya kırgın olan Âşık Davut Sulârî, Âşıklar Bayramı'na katılmıyordu. Âşıklığı kendilerine göre yorumlayanlarla sürdürülen sözlü sataşmaların yoğun biçimde cerayan ettiği günlerden birinde Sulârî bizi ziyarete geldi ve karşı taraf aleyhinde atıp tutmaya başladı. "İyi ama, âşık" dedik; "sen Âşıklar Bayramı'na katılmadığın için, seni de onların safında sanıyorlar?" dediğimizde, bu ithamı reddetti. "Öyleyse" dedik, "bize söylediklerini, yazılı olarak verebilir misin?" Sulârî "veririm" dedi ve ertesi gün, altında imzası da bulunan bir demeci getirdi. Halen, aslı elimizde bulunan, Davut Sulârî'ya ait bu belge aynen şöyledir:[12]

"Sayın Müslüm Dalkılıç'ın eleştirilerine cevap veren 30 seneden beri Atatürk ilkelerine bağlı olan Türkiye hudutları içerisinde veya Türkiye dışında Türk Milletine Anadolusuna bağlılığını gösteren aynı izde mukimleşmiş ozan Davut Sulârî'nin cevapları:

1. Sayın Müslüm Dalkılıç şunu bilmiş olmalı ki, Türk Milletinin tarihler boyunca geleneksel törelerinde tarihi giysiler Türk Halk Ozanının giysileri bölge bölge sembol olarak kendi beldelerinin giysilerine tarihi toplantılarda ecdatlarının giyimlerini teşhir ederler. Buna istinaden 10 seneden beri Türk ozanlarını bir çatı altında toplamaya çalışan ve hiçbir menfaat gözetmeksizin o 80 profesörün bütün masraflarını üzerine almakla Türkiye'nin çeşitli beldelerinden ozanlarını getirtmekle Konya ilimizde maddî ve manevî masraflar edip enerji harcayıp Türk edebiyatının ayakta tutabilmek için çalışan sayın senatör Feyzi Halıcı beyin Atatürk ilkelerinde Türk Dilini, Türk folklorunu, Türk ozanlarını tanıtmaya çalışması Atatürk düşmanlığı mıdır? Türk Halk Ozanları ismi altında vatandaşı kaba kuvvete sürüklemeye kardeşi kardeşe düşman etmeye ve ülke içerisinde bölücülük yapmaya gitmediğinden dolayı mı Atatürk düşmanları diye addediliyor? Gerçek bir ozan milletin içerisinde Türklüğü bağdaştırandır. Birleştirendir. Ecdatlarının giysilerini giyenler Atatürk düşmanı değildir. Müstesna gecelerde müstesna konser-

lerde veya radyo veya televizyonda dört başı mamur Türk edebiyatının dile getirilenler Atatürk düşmanları değildir. Ve bilhassa büyük Atanın sözüdür ki sanatkârlar şairler, edipler gelecek kuşaklarımıza ışık tutanlardır, deyiminde bulunmuştur, önder Atamız.

2. Sayın Müslüm Dalkılıç bir ozanın kaba kuvveti yoktur. Ozanın sözü ve sazı vardır. Ozanın kılıcı dilidir. Ozanın kalkanı sazıdır. Er meydanından bahseden sayın Dalkılıç, hangi ozanın varısa kelaletlen, faziletlen insanlığa cemiyete, edebiyata çığır açan, ışık tutan ozanlarınız varsa güzel bir deyime girmiştim, buna da en müsait yer Selim Sırrı Tarcan (salon)'dır. Orada hodri meydan ozanlarını getir aynı televizyondaki grupla karşılıklı kim bilginmiş, kim sömürücü imiş, kim yıkımcı imiş, gün gibi aşikara çıkar. Aynı televizyon açışında demecini veren sayın Senatör partizanlık değil, Türk halk edebiyatını dile getirmiştir. Bantlar mevcuttur, bunlar gazeteye verdiğiniz demeçler irtica yaratmaktan başka diyemiyeceğim, tekrar ediyorum: Aynı gruptaki hiçbir ozan Atatürk düşmanı değildir, Atatürk ilkelerinin sadık birer Türk çocuklarıdır.

Davut Sularî"

O günlerde, T.R.T. Televizyonunda, Fevzi Halıcı, Nail Tan ve bizim yönetimimizde bir Âşıklar programı yayımlanmıştı. O programa katılan âşıklar, yöresel giysileriyle ekranda görülmüşler, millî duygularla ördükleri deyişlerini söylemişlerdi. Ankara'daki Halk Ozanları Kültür Derneği ve O'nun o zamanki başkanı Müslüm Dalkılıç ise, Televizyonunun böyle bir program yayımlamış olmasından memnuniyet duyacağı yerde, programı eleştirmiş ve o programda görev alan, ülkemizin en güçlü âşıklarına, hakarete varacak derecede dil uzatmıştı. Yukarıdaki belge, Âşık Davut Sularî'nin, gösterdiği tepkidir ki; bütün âşıkların duygularına tercüman olmuştur. Bu belgeyi biz, o tarihlerde Ankara'da yayımlanan "Gündem" Gazetesi'nin haftada bir düzenlenen "Folklor Sayfası"nda aynen yayımlamıştık.

O günlerin Türkiye'sinde anarşi, terör ve bölücü eylemler kol geziyor ve bu durumdan gerçek âşıklar büyük üzüntü duyuyorlardı. Durum, Sularî'ye şu deyişi söyletmişti:

Biz bu memleketin evlâtlarıyız
Hey yıkımcı bölme Allah Aşkına
Kimden öğüt aldın ters bakıyorsun
Yakınıma gelme Allah Aşkına

Millî servetimi yurdumu yıktın
Beynin yunmuş gibi karşıma çıktın
Otururken gönül köşküme aktın
Hatıramı silme Allah Aşkına

Bir beri yabanda kalırsam eğer
Beş günlük bir müddet alırsam eğer
Davut Sulârî'yim ölürsem eğer
Cenazemi kılma Allah Aşkına

Davut Sulârî, Atatürkçülük adına kendilerini eleştirenlere en güzel cevabı, Yüce Önder için yazdığı şiirlerle vermiştir. Bunlardan birisi şöyledir:

Tarihe bir büyük onur bıraktı
Şimşekler misali çaktı Atatürk
Yurda giren düşmanların üstüne
Bir şahin misali aktı Atatürk

Güzel Ankara'yı başkent yapışı
Kocatepe'ye şahlanıp çıkışı
Türklüğün hükmüyle ordu akışı
Düşmanı denize döktü Atatürk

Vatan toprakların geriye aldı
Sulârî der, Türk gençliğine kaldı
Bütün dünya milletleri hep bildi
Ay-yıldızlı bir bayraktı Atatürk

Esasen, karşı grubun Atatürk düşmanlığıyla suçladığı, gerçek Türk âşıklarının hepsi de yürekten Atatürkçüdür. 1981 yılında Atatürkün doğumunun 100. yıldönümü münasebetiyle düzenlenen Âşıklar Bayramı'nın açılışına katılan konukları, bir grup âşık şu dörtlüklerle selâmlayıp, divam ayağından "hoşgeldiniz" demişlerdir:[13]

İlhami Demir :
Bizler yine neşelendik, ey canlar hoşgeldiniz,
Büyük küçük başım tacı, fidanlar hoşgeldiniz!
Atatürk'e candan bağlı ozanları gördünüz,
Hepsine candan selâmlar, mihmanlar hoşgeldiniz!

Şeref Taşlıova :
On beşinci yıl bayramı, hey canlar hoşgeldiniz,
Gönüllerin yarasına dermanlar hoşgeldiniz!
Atatürk'ün doğumunun yüzüncü yıldönümü,
ordumuz nöbet bekliyor, aslanlar hoşgeldiniz!

Murat Çobanoğlu :
Ne mutlu bir aradayız, cananlar hoşgeldiniz,
Bizler küçük bir gemiyiz, kaptanlar hoşgeldiniz!
Onbeş yıldır bu beldede, aşk ile dostluk ile
Âşıkların yollarına bakanlar hoşgeldiniz!

Davut Sularî:
Barış yolu Atatürk'ün, biz bu yolun yolcusu,
Gönül verip bu sevgiyi ananlar, hoşgeldiniz!
Biz Ata'nın izindeyiz, bu mukaddes vatanda,
Emek verip emeğini alanlar hoşgeldiniz!

Rüstem Alyansoğlu :
"Ne Mutlu Türküm Diyene" diyenler hoşgeldiniz!
Bu sevginin nağmesini duyanlar hoşgelidiniz!
Her biriniz biraz sarraf, bizler de mercan gibi,
Aşkımıza derman olan, lokmanlar hoşgeldiniz.

SONUÇ

Davut Sularî, 17 ocak 1985 tarihinde öldü. Haber, T.R.T. Radyolarından ve Televizyondan kamuoyuna duyurulduğunda, folklor ile meşgûl olan herkeste derin bir üzüntü yarattı. Henüz 59 yaşındaydı; genç sayılırdı; olgunluğun zirvesindeydi ve âşıklık geleneği, ondan daha uzun yıllar hizmet bekliyordu. Ne var

ki, Sularî, çok hızlı bir hayat sürdürmüştü; bir başka deyişle hayatı oldukça fırtınalı geçmişti.

Özetle; dünyadan bir de Âşık Sularî geçmişti!... Ama, iz bırakan, kalıcı eserler yaratan ve Âşık Edebiyatı ile Halk Müziği tarihimize adını altın harflerle yazdırmayı başaran bir Davut Sularî...

DEYİŞLERİNDEN ÖRNEKLER :

Bildiri çerisinde, yeri geldikçe, Sularî'nin deyişlerinden örnekler sunabilirdik; ama şiirleri bölük pörçük sunmaktansa, birkaç deyişini bütün halinde vermeyi uygun gördük. Aşağıda birkaç şiirini takdim ediyoruz:

- I -

Ulu dağlar gibi kar olan başım
Gözlerimin yaşı sel değil ya ne
Hep kaîkıp iniyor bu zayıf döşüm
Beni taşa tutan el değil ya ne

Acaba var mıdır toprağın feri
Yağmurun yağışı çamurun dili
O nedir ağlatır şeyda bülbülü
Baharda açılan gül değil ya ne

Davut Sularî'yem mana yetirem
Misafir olup da gaybe oturam
Her düşünce müşkilimi bitirem
Adap erkân ile yol değil ya ne

- II -

Cemaat içinde kelâm
Verdiğim yeter mi hocam
Gözlerinle mucizeler
Gördüğüm yeter mi hocam

Muhabbet dediğin baldır
Erkân dediğinse yoldur
Yazdın kalem biten doldur
Serdiğim yeter mi hocam

Dönmem ben Hakkı'ın yolundan
Çekmişim elin dilinden
Bunca muhabbet gülünden
Verdiğim yeter mi hocam

Mümin eyler Hakk'a gayret
etmeyin nutkuma hayret
Şimdi demde bir muhabbet
Kurduğum yeter mi hocam

Hey Davut Sularî'm heye
El sundunuz candan meye
İkrarımız elif be'ye
Erdiğim yeter mi hocam

- III-

Fuzulî der âşık benim Mecnun'un adı vardır
Hele ne çeşit insanım kaleminle yaz görem
Bir bahar eyyamıyam ki sen bir kasırga gibi
Muhabbet yeli olup da bana karşı yaz görem

Hicran elemi değmiştir hicran ile dağlandım
Sanmayın ki ben dertliyim amma ta ki zağlandım
Zincir-i aşk ile girizgâh olup bağlandım
Eğer zağrı velâyetsem ben kendimi çiz görem

Amma dostum el uzattın tepmem elin kenara
Zerre kadar söz gelince olmam nutku mubara
Gerçi âşık-i sadıksan inan vechi dildara
İsterim ki daim dostta ak olacak yüz gerek

Nice âlem nice meclis nice zindanlar gördüm
Nice tabiplere gittim derdim devasın sordum
Sokrat Eflâtun'lar kaçtı orta yerlerde durdum
Ne olur yarama merhem varsa getir sür görem

Gerçi Davut Sularî'yem aptal serseri biri
İnsansın gezersin amma inan değilsin diri
Hamdolsun ki yüzümde yok benim kıyamet kiri
Sevgi sohbet şefkatinden bana karşı haz görem

- IV -

Yazarlardır âşıkların ışığı
Tarihe mal eder görebilirse
İlham kaynağıdır ilham beşiği
Akışına göre girebilirse

Her kayıtta birer fidan dikilir
ilim tarlasında tohum ekilir
Aşk mahsulü eken beli bükülür
O da sadakatda durabilirse

Bu Davut Sularî kırk yıllık ozan
Dökülmekte yaprak başladı hazan
İçimde dert kaynak bünyemdir kazan
Dizde fer gözde nur varabilirse

- V -

Bu yola talib ol bağlandın ise
Peyik sofulara beyan eylesin
Hakikat aşkıyla dağlandın ise
Git kendi mürşidin beyan eylesin

Kemer best bağladık başında tacı
Kulağında küpe gürruhu naci
Gönül bir Kâbe'dir yap da ol hacı
Davut Sularî de nişan eylesin...

- VI -

Tercan ellerinden gelen bir gelin
Açmış ağ göğsünü sallanır bir hoş
Kınalamış parmakların ellerin
Oturdu yanıma dilleri bir hoş

Sordum gelin gelir Tercan elinden
Köroğlu taşından Kötür Belinden
Yemlik toplar Sarıkaya yolundan
Naz-ı eda ile sallanır bir hoş

Davut Sulârî der bağrıma akar
Ateşin hicranın çok canlar yakar
Can alıcı gözler yüzüme bakar
Naz-ı eda ile sallanır bir hoş

- VII -

Kız senin derdinden derbeder oldum
Derd-i derunumu sor da sonra git
Hasretinden Mecnun misali oldum
Ne hale düşmüşüm gör de sonra git

Maşuk olan aşıkkını atar mı?
Gül yerinde kara çalı biter mi?
Aslan yatağında tilki yatar mı?
Gözle onikiden vur da sonra git

Ağır Göl Dağında Gahmut Yaylası
Hangi gün inersen hoştur havası
Gel ey düzgünüm gel çektirme yası
Sulârî kuluna er de sonra git

- VIII -

Yeşilova yolun gözler geçerken
Cumaovası'ndan bir çay içerken
Yâr ile demler sohbetler açarken
Gel benim halimi de sor kara gözlüm

Cemalin bedirdir benziyor aya
Gözlerin aklımı veriyor zaya
Gece gündüz minnetim var Mevlâya
Aç kolun boynuma sar kara gözlüm

Çıkmış gelir bir gözleri sürmeli
Eli durmuş parmakları kınalı
Böyle bir melek simayı nitmeli
Davut Sularî'yi sor kara gözlüm

- IX -

Dost ile kavm yârana malım verdim bu gece
Dedim nazlı yâri görem arttı derdim bu gece
Ne kahr-ı müptelâ oldum ve ne adi bir kulum
Dedim vakti hali soram da zâr oldum bu gece

Semadan uçan turnalar yerde olan âaemler
Nalı Şit kavmi olanlar aşk ile pîr nihanlar
Şu gezdiğim tur ettiğim cevlânlı bu cihanlar
Binip kudret sır atını yâre sürdüm bu gece

Biçare Davut Sularî yalvar aslı şahına
Ser kurban etmemiş miydin nazlı yârin rahına
Şükr eyle ki varmış olmuşsun ol Hak Dergâhına
Avıma aşkın tuzağınr açıp kurdum bu gece

NOTLAR :

1. *I. Fırat Havzası Folklor ve Etnografya Sempozyumu - Tebliğler,* Elâzığ 1987, Fırat Üniversitesi Basımevi,
2. O Bildiride üzerinde durulanlar Erzincanlı Âşık Davut Sularî, Erzincanlı Âşık Daimi, Erzincanlı Âşık Beyhanî, Arapkirli Âşık Fehmi Gür, Viranşehirli Âşık Mehmet Batur ve Sebanlı Âşık Nimri Dedi idi.
3. Mehmet Yardımcı, "Davut Sularî İle Son Sohbet", Erciyes Dergisi, Sayı: 105, Eylül 1986, s. 29-33.
4. Mehmet Gökalp, "Tercanlı Âşık Sularî", Türk Folklor Araştırmları Dergisi, Cilt: 2, Sayı 45, Nisan 1953, s. 713.
5. Mehmet Gökalp, a.g.y.
6. Ali Haydar, "Âşık Mahzunî ile Kanuşma", YENİ ORTAM GAZETESİ, 12 EKİM 1973.
7. Bkz. Âşık İhsanî, *Ozan Dolu Anadolu,* İstanbul 1973, Divan Matb. s. 94 (de Belkıs Akkale'nin bir deyişi yer almaktadır.)

8. Davut Sularî'nin T.R.T. - T.H.M. Repertuvarındaki eserleriyle "Radyolarda çalınabilir" kaydı ile korunan bandların numaralarını, Mansur Kaymak'ın yardımıyla, T.R.T. Genel müdürlüğü Müzik Dairesi, T.H.M. Şubesindeki fişlerden aldık.

9. Hikmet Dizdaroğlu, *Halk Şiirinde Türler,* Ankara 1969, Ankara Üniversitesi Basımevi, s. 68.

10. Halk Şiiri türleri için bkz. H.Dizdaroğlu, a.g.e.

11. Hilmi Şahballı, halen Federal Almanya'da âşıklık sanatıyla geçimini sağlamaktadır.

12. Davut Sularî'nin bu belgesindeki ifadeye ve imlâ hatalarına hiç dokunulmamış, aynen yayımlanmıştır.

13. *Saz Şâirlerinin Diliyle Atatürk,* (Hazl. Feyzi Halıcı), Ankara 1981, Güven Matbaası, s. 17.